

Med det musiske i centrum

af Erik Lyhne

HC. Andersen fejres – 200 år.....

Det eventyrlige i det musiske – det musiske i det eventyrlige.....

Der hersker ingen tvivl om at det musiske – det eventyrlige – det fantastiske – fantasien – legen under læringen ..... har stor betydning i arbejdet med børn, og dette uanset alder, køn og nationalitet.

Det musiske barn

Hos årets fødselar – H.C. Andersen – kan vi finde inspiration til meget i hans eventyr, men han skriver også indirekte om det, der skal til for at vi kan skabe miljøer for vores børn, hvor deres fantasi og skabende evner kan udfolde sig.

Eventyret "Klods Hans" bliver brugt af mange, som en parafrase på at det tænke anderledes (læs musisk), at gribe den stemning der opstår, at få tingene til at swinge i det nu man er i – er noget der ikke kun kan bruges i eventyrerne, men også i arbejdet med børn.

I romanen "Improvisatoren", som H.C. Andersen skrev for ca. et hundrede og halvtreds år siden, følger man den italienske dreng Antonios' opvækst i Rom, fra den tidlige barndom hos moderen, der er en fattig enke, til det større barns og unge mands liv hos rige velyndere.

Den lille Antonio har det sådan, at når han kommer ud for en stor oplevelse, så må han give den udtryk i improviseret sang. Han synger om stærke naturoplevelser, men kan også blive inspireret af noget så jordnært som en slagterbutik. Man læser om, hvordan ejeren af en sådan, i forbindelse med en katolsk fest, har pyntet butikken med guirlander af laurbærblade, med stearinlys omvundet med guldpapir og med skinker og pølser der, stående på højkant, danner en gruppe der bærer en ravgul parmesanost. Alle disse lækkerier, sammen med Madonnabilledet, der bliver oplyst af en rød lampe, virker på drengen som en fantastisk trylleverden, og den må han synges om. Hans mor og hendes omgangskreds nyder hans sange, kalder ham en lille poet og tilskynder ham til fortsat digteri.

På et tidspunkt forandres hans liv totalt. Moderen bliver dræbt af et par løbske heste, der er forspændt en vogn som tilhører en rig familie. Disse mennesker føler et ansvar for den nu forældreløse dreng, og efter et kortere ophold hos en ludfattig men elskelig hyrdefamilie ender det med, at de optager ham i deres familie.

Han kommer nu i en skole, hvor lærerne er Jesuitermunke og bliver her undervist i religion, filosofi, klassisk litteratur og billedkunst. Alt dette nye optager ham meget, men hans trang til at fantasere og improvisere er der ikke nogen accept af her, og hans nye rige familie bryder sig heller ikke om det digteri. Han formanes til at arbejde alvorligt med sine studier, lære sine klassikere, og ikke være så hovmodig at tro, at han har evner som de store guddommelige digtere. Det er vennen på skolen, og hans interesse i Antonios' digtning, der tilskynder ham til at fortsætte og nu også nedskrive digtene.

Langt senere, da den unge student Antonio er på en rejse til Neapel, og uden for sine velgøreres kontrol, møder vi ham som improvisator ved en teaterforestilling. Det var på den tid skik, at der i forbindelse med skuespil- eller operaforestillinger blev afsluttet med underholdning af en improvisator. Han fik fra publikum sendt sedler op på scenen med emner, som han så skulle samle til en hel historie i sine sungne improvisationer.

Antonio, der havde lært sig selv at spille guitar til, henrykkede i den grad sit publikum, at det var et stående taleemne i byen i lang tid. Han blev meget feteret og dyrket af det bedre borgerskab, men det hele endte, og han blev overtalt til at vende tilbage til studierne i Rom.

I H.C. Andersens maskerede selvbiografi er der en påmindelse om, ikke at undertrykke den rigdom det er, at et barn evner at give sine stærke sanseoplevelser udtryk.

En anden berømt fynbo, komponisten Carl Nielsen, berører samme emne i hans erindringsbog "Min fynske barndom" hvor han skriver:

"Det har ofte undret mig, hvor lidt opmærksom man er på, at i det øjeblik et barn modtager et stærkt indtryk, der er stærkt nok til at præge sig varigt i erindringen, er barnet i virkeligheden digter, med netop sine særlige betingelser for at modtage indtrykket, gengive det eller blot bevare det. De digteriske kræfter er vel i grunden kraften, evnen til at iagttage og opfatte på særpræget måde. Vi har altså alle engang været digtere, kunstnere, hver med sin egenart. Den unænsomme måde, hvorpå livet og de voksne kalder barnet fra dets

skønne digte- og kunstnerverden ind i den hårde, nøgterne virkelighed, må vist bære skylden for, at de fleste af os sætter disse evner overstyr, så fantasiens guddommelige gave, der er barnet medfødt, bliver til fantasteri eller går helt tabt.

De store digtere, tænkere, naturforskere og kunstnere viser os kun undtagelser, som bekræfter reglen. Man vil måske indvende, at digtere evnen består i evnen til at fremstille. Men fremstillingen er jo kun udformningen, som må være et spørgsmål om opøvelse, kulturpåvirkning og undervisning."

Disse to store kunstneres alvorlige ord direkte sætter mere eller mindre spørgsmålstejn ved de traditionelle opdragelses- og undervisningsmål.

Vi går jo blandt improvisatorer, sangere, digtere, musikere, komponister, lydimitatorer, dansere, mimere, klovne, tegnere og malere, og vores problem er, om vi forstår at værdsætte det.

De musiske omdrejningspunkter

Det musiske og det eventyrlige er også i centrum når vi arbejder som seminarielærere.

F.eks. hver gang vi arrangerer "Seminarieret Swinger". I år skete det for 10. gang – og som sædvanligt havde vi sat alle sejl til for at få en god dag. En god dag for de ca. 500 børn der skulle optræde – en god dag for alle forældre, lærere og øvrige tilskuere der kom, en god dag for alle vores musiklinje studerende der er med til at arrangere og gennemføre denne musikdag.

Gennem sådanne projekter forsøger vi at give vores studerende rammer for at tilegne sig musiske arbejdsprocesser, som de senere kan overføre til folkeskolen. Som seminarielærere har vi lavet rammerne, men det er op til de studerende at tage medansvar for at fylde disse rammer ud og lege lidt med og udfordre livet.

Som seminarielærere vil vi gerne have at de studerende skal "klædes ordentligt på" i fht. de musiske arbejdsprocesser. Men ser man på hele seminarie-tiden, så er der ikke meget plads til dette. Vi må derfor sørge for at arbejde med *metoder*, der senere kan overføre og transformere til et kommende arbejde på skolerne, i stedet for at arbejde med *systemer*, som kun kan "bøjes" og bruges på en måde. – En parallel til "Klods Hans" der "gradbøjer" alle sine evner og til sidst vinder prinsessen.

Vi tænker også på Pisa – OECD – undersøgelserne og den dagsorden og debat der følger i kølvandet heraf. Om hvad og hvordan skolerne, seminarierne mv. forvalter deres opgave at lære børnene at få redskaber til at begå sig i vores samfund. Man får indtrykket af at mange politikere i bund og grund er ligeglade med hvad børnene egentlig lærer – bare Danmark klarer sig godt i disse internationale undersøgelser.

En ting er i hvert fald helt sikker – det musiske og de musiske arbejdsprocesser bliver sjældent nævnt med et eneste ord. Vores fagområde er godt nok beskrevet i fagbeskrivelserne for folkeskolen, men hvad hjælper det, når man glemmer H.C. Andersens morale fra "Improvisatoren" og Carls Nielsens erindringer og bare slynger dagens mantraer ud – DANSK – MATEMATIK – og til nød at lære at regne den ud!

Erik Lyhne:

Cand. phil. i musikvidenskab 1980.

Udøvende musiker siden slutningen af 60'erne.

Lektor i musik på Århus Dag- og Aftensseminarium.

Fra 1995 – 2000 medlem af Kulturens Børn, et rådgivende udvalg i Kulturministeriet om børn, unge og kultur.

Har udgivet en række bøger om børn og musik – artikler om børn og musiske projekter findes på www.lyren.dk.

Foredragsholder, kursusgiver og projektleder for børn og voksne i mange sammenhænge i ind- og udland.

CITATER OM DET MUSISKE:

Hvem der ikke vover mister livet og
dem der vover mister fodfæstet for et øjeblik
Søren Kierkegaard

Man bliver ikke gammel af at lege,
man bliver gammel af ikke at lege.
Gunner nu Hansen

Mennesket leger kun, når det i ordets fulde betydning er menneske
og det er kun fuldstændigt menneske, når det leger
Friedrich Schiller

Vi kan få bedre kendskab til et menneske
under en times leg og spil
end ved samtaler gennem et år
Platon

Gennem leg lærer børn at mestre verden
Jean Piaget

Tager vi legen fra mennesket – er det ude med al kultur
Poul Henningsen

Fantasi er vigtigere end kundskaber.
Albert Einstein

Man må endnu have kaos i sig
For at følge en dansende stjerne
Frederich Nietzsche 1885

ALLE BILLEDER ER FRA SEMINARIET SWINGER PÅ Århus Dag- og Aftenseminarium